Додаток
до наказу МОН України
від 20.08.18 № 924

Методичні рекомендації щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 1класу

Оцінювання результатів навчання та особистих досягнень учнів у першому класі має формувальний характер, здійснюється вербально, на суб'єкт-суб'єктних засадах, що передбачає активне залучення учнів до самоконтролю і самооцінювання.

Здійснення формувального оцінювання орієнтує вчителя на спостереження за навчальним поступом кожного учня. Воно розпочинається з перших днів навчання у школі й триває постійно.

Орієнтирами для здійснення формувального оцінювання є вимоги до обов'язкових результатів навчання та компетентностей учнів початкової школи, визначені Державним стандартом початкової освіти до першого циклу навчання (1 - 2 класи), і очікувані результати, зазначені в освітній програмі.

При цьому особливості дитини можуть впливати на темп навчання, внаслідок чого вона може досягати вказаних результатів раніше або пізніше від завершення зазначеного циклу чи рівня.

Вимоги до очікуваних результатів навчання та компетентностей учнів використовуються для:

- організації постійного спостереження за динамікою формування певних навчальних дій, що співвідносяться з очікуваними результатами, та особистим розвитком учня;
- обговорення навчального поступу з учнями та їхніми батьками або особами, які їх замінюють;
- формувального (поточного) та завершального (підсумкового) оцінювання.

Завершальне (підсумкове) оцінювання результатів навчання у першому класі має місце лише в кінці навчального року і проводиться з метою визначення освітніх завдань для реалізації індивідуального підходу до дитини в процесі подальшого навчання. Форми і види перевірок для проведення завершального оцінювання учитель обирає самостійно з урахуванням особливостей учнів класу.

Формувальному оцінюванню підлягає процес навчання учня, зорієнтований на досягнення визначеного очікуваного результату. Метою такого оцінювання є формування у дитини впевненості в собі, в своїх можливостях; відзначення будь-якого успіху; акцентування уваги на сильних сторонах, а не на поминках; діагностування досягнення на кожному з етапів навчання; адаптування освітнього процесу до здатностей дитини; виявлення проблем і вчасне запобігання їх нашаруванню; стимулювання бажання вчитися та прагнути максимально можливих результатів; запобігання побоюванням помилитися.

Формувальне оцінювання має мотивувати і надихати дитину на навчальну діяльність, вияв власних здобутків та сприяти формуванню навичок застосування знань і умінь при виконанні практико орієнтованих завдань.

Невід'ємним складником оцінювальної діяльності є вироблення в учнів здатності самостійно оцінювати власний прогрес. Для організації самоконтролю можна використовувати різноманітні листки самооцінювання, оформлені у цікавий для дітей спосіб. Здійснення зворотного зв'язку з учнями в процесі оцінювання кожної виконаної роботи має орієнтувати їх на успіх, підтримувати й надихати на саморозвиток і вдосконалення. Таким чином виявляється формувальний характер контролю та оцінювання особистісного розвитку учнів та хід набуття ними навчального досвіду і компетентностей.

Алгоритм діяльності вчителя під час організації формувального оцінювання.

1. Формулювання об'єктивних і зрозумілих для учнів навчальних цілей.

Вчитель спільно з учнями розробляє й обговорює цілі уроку (заняття).

Ціль має бути вимірною, щоб через оцінювання з'ясувати, на якому рівні вона досягнута.

2. Ознайомлення учнів із критеріями оцінювання.

Обговорення з учнями критеріїв оцінювання робить процес оцінювання прозорим і зрозумілим для всіх суб'єктів освітнього процесу, та сприяє позитивному ставленню до самого процесу. Критерії оцінювання для поточного оцінювання мають описувати те, що заявлено в навчальних цілях. Учнів слід ознайомити із ними до початку виконання завдання. Чим конкретніше сформульовані критерії оцінювання, тим зрозумілішою для учнів є діяльність щодо успішного виконання завдання.

3. Забезпечення активної участі учнів у процесі оцінювання.

Створення ефективного зворотного зв'язку, який має бути зрозумілим і чітким, доброзичливим та своєчасним. У процесі оцінювання важливо не протиставляти дітей одне одному. Стимулюючим має бути порівняння роботи (відповіді, дії тощо) з тим, як працювала дитина раніше. Доцільно акцентувати увагу лише на позитивній динаміці досягнень дитини. Складнощі у навчанні необхідно обговорювати з учнем індивідуально, аби не створювати ситуацію колективної зневаги до дитини.

Водночас доцільно залучати дітей до взаємооцінювання, при цьому формувати уміння коректно висловлювати думку про результат роботи однокласника, давати поради щодо його покращення. Це активізує навчання, сприяє розвитку критичного мислення, формуванню адекватного ставлення до зауважень, рекомендацій, зміцнює товариськість та відчуття значимості кожного в колективі.

4. Забезпечення можливості й уміння учнів аналізувати власну діяльність (рефлексія).

У процесі навчання першокласників важливе значення має становлення елементів рефлексії, спрямованих на спостереження своїх дій та дій однокласників, осмислення своїх суджень, дій, учинків з огляду на їх відповідність меті діяльності, оскільки початкові навички рефлексії як особистісного новоутворення у повному обсязі мають сформуватися тільки наприкінці молодшого шкільного віку.

Слід зазначити, що здатність до персональної рефлексії у дітей 6-7 років є достатньо обмеженою, але можливості для її розвитку актуалізуються під час роботи в групі. Умовою розвитку рефлексії в цьому віці є включення дитини у взаємодію з наступним (ретроспективним) відтворенням фактичних актів дій та комунікацій в контексті особистісного та спільного значення. Таким чином закладаються основи для самоспостереження і спостереження, які виводяться на рефлексивний рівень у майбутньому. Спонукають до рефлексії запитання: «Що нового дізнався на уроці?», «Що привернуло твою увагу?», «Що нового у спілкуванні?», «Що тебе найбільше схвилювало (що нового в емоціях)?».

5. Корегування спільно з учнями підходів до навчання з урахуванням результатів оцінювання.

Формувальне оцінювання дає можливість вчителю, відстежуючи рух дитини до навчальних цілей, здійснити корегування освітнього процесу на ранніх етапах, а учневі - усвідомити відповідальність за своє навчання. Оцінка діяльності учнів має бути позитивною. У випадку невдач або непосильності певної роботи для конкретного учня доцільно запропонувати йому легше завдання, аби оцінити й підтримати зусилля.

Інші компоненти формувального оцінювання такі як: конкретний аналіз допущених учнем помилок і труднощів, що постали перед ним, та конкретні вказівки

про те, як покращити досягнутий результат, не є предметом розгляду у першому класі, але стають актуальними на подальших навчальних етапах у початковій школі.

Формувальне оцінювання можна забезпечити використанням портфоліо, основна суть якого полягає в тому, щоб показати все, на що здібні учні. Через твердження «Я знаю», «Я вмію» акцентуються навчальні досягнення учнів, розвивається здатність до самооцінювання, поступово збільшується відповідальність за власне навчання. Кожен учень має власний стиль і темп навчання. Тому важливо усвідомлювати, що оцінювання учня вчителем не повинно стати причиною заниженої самооцінки молодшого школяра, що неминуче позначається на його навчальній мотивації й успішності.

Під час організації навчання взагалі і оцінювання в першому класі зокрема, важливо створювати для учнів ситуацію успіху. Навіть невеличке досягнення надихає дітей. А вчитель, звичайно, завжди може знайти можливість запропонувати таку ситуацію, дати таке завдання, щоб навіть найслабший учень міг вирізнитися з кращого боку; дуже важливо похвалою відмітити навіть ледь помітне просування уперед: «Добре! Твоя буква А зараз набагато краща».

Діти дуже чутливі до оцінювання їх дорослими. Молодші школярі мають характерну особливість сприймати оцінку за виконання якогось завдання як оцінювання себе, а тому негативну оцінку вони розуміють як вияв негативного ставлення до себе з боку вчителя.

Враховуючи цю вікову особливість, а також важливу роль початкової школи як «стартового майданчика» для того, щоб задати індивідуальну траєкторію особистості не тільки у навчальній діяльності, а й в особистісному розвитку, вчителю слід використовувати формувальне оцінювання, яке на етапі першого класу має включати два обов’язкових компоненти:

1) доброзичливе ставлення до учня як до особистості;

2) позитивне ставлення до зусиль учня, спрямованих на розв'язання задачі (навіть якщо ці зусилля не дали позитивного результату).

Облік результатів завершального (підсумкового) оцінювання, що здійснюється з урахуванням динаміки зростання рівня навчальних досягнень учня/учениці, фіксується учителем/учителькою у свідоцтві досягнень.

Свідоцтво досягнень має бути зрозумілим документом для батьків дитини або осіб, які їх замінюють, що дає розгорнуте уявлення про навчальний поступ дитини в школі під час навчального року.

Запропонований зразок свідоцтва досягнень складається з 2 частин:

- перша частина - характеристика особистих досягнень учнів, заповнюється у жовтні, як проміжний, та у травні як підсумковий звіт, з метою фіксування навчального поступу, у якому оцінюється активність дитини, самостійна робота на уроці, співпраця з іншими учнями тощо.
- Друга частина складається з оцінювання предметних компетентностей. Заповнюється тільки у травні.

Для оцінювання учнів пропонується чотирирівнева система:
«має значні успіхи», «демонструє помітний прогрес», «досягає результату з допомогою вчителя», «ще потребує уваги і допомоги».

Учителі, які викладають навчальні предмети у початковій школі дають характеристику предметних компетентностей учня за чотирирівневою системою. У першому класі оцінювання має описовий характер як рівня навчання, старанності та соціальної поведінки, так і предметів та освітнього процесу в цілому, але не результату.

При заповненні свідоцтва досягнень пропонуємо відмічати визначення рівня у

довільній формі (графічні знаки).

Учитель роздруковує два екземпляри свідоцтва. Батькам або особам, які їх замінюють, видають один екземпляр, другий залишається в закладі освіти і зберігається в особовій справі. За бажанням, батьки можуть залишити свій коментар у свідоцтві, для цього, зустрітись з учителем і написати свої побажання на екземплярі, що зберігається в школі.

Методичні рекомендації щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 2 класу

Важливим компонентом освітнього процесу в початкових класах є оцінювальна діяльність, що здійснюється на засадах компетентнісного, діяльнісного, суб'єкт-суб'єктного підходів та передбачає партнерську взаємодію вчителя, учнів та їхніх батьків або інших законних представників (далі - батьки). Основними функціями оцінювання є мотиваційна, діагностична, коригувальна, прогностична, розвивальна, навчальна, виховна, управлінська.

Навчальні досягнення учнів других класів підлягають формувальному і підсумковому (тематичному та завершальному) оцінюванню. Оцінювання результатів навчання учнів у других класах здійснюється вербальне.

Формувальне оцінювання, метою якого є відстеження особистісного розвитку учнів, процесу опанування ними навчального досвіду як основи компетентності, забезпечення індивідуальної траєкторії розвитку особистості, є невід'ємним складником освітнього процесу та здійснюється постійно.

Формувальне оцінювання передбачає організацію учителем діяльності учнів щодо усвідомлення ними цілей та очікуваних результатів навчання, способів їх досягнення та визначення подальших навчальних дій щодо покращення досягнень за результатами зворотного зв'язку.

Застосування формувального оцінювання уможливлює розв'язання таких освітніх завдань:

підтримання бажання вчитися та прагнути максимально можливих результатів;

сприяння оптимальному темпу здобуття освіти учнів;

формування в учнів упевненості у собі, усвідомлення своїх сильних сторін;

формування в учнів рефлексивного ставлення до власних помилок і розуміння їх як невід'ємних етапів на шляху досягнення успіху;

забезпечення постійного зворотного зв'язку щодо сприйняття та розуміння учнями навчального матеріалу;

здійснення діагностування особистісного розвитку та навчальних досягнень учнів на кожному 3 етапів навчання.

Об'єктами формувального оцінювання є процес навчання учнів, а також результат навчальної діяльності на певному етапі навчання.

Провідна роль у формувальному Оцінюванні належить критеріям, за якими воно здійснюється. Критерії оцінювання визначаґоться вчителем (із поступовим залученням до цього процесу учнів) відповідно до кожного виду роботи та виду діяльності учнів. Орієнтирами для визначення критеріїв формувального оцінювання є вимоги до обов'язкових результатів навчання та компетентностей учнів початкової школи, визначені Державним стандартом початкової освіти до першого Циклу навчання (1 - 2 класи), і очікувані результати, зазначені в освітній програмі закладу загальної середньої - освіти.

Під час здійснення формувального оцінювання важливо не протиставляти дітей один одному. Стимулом розвитку має бути співвідношення роботи (відповіді, дії тощо) з тим, як дитина працювала раніше. Доцільно акцентувати увагу лише на позитивній динаміці досягнень учнів, враховувати, що оцінюється не учень, а його робота. Про складнощі у навчанні необхідно говорити з учнем індивідуально, аби не створювати ситуацію колективної зневаги до дитини та передумови булінгу. Звертаємо увагу, що

індивідуальні особливості дитини можуть впливати на її темп здобуття освіти, внаслідок чого вона може досягати визначених для певного етапу навчання очікуваних результатів раніше або пізніше, тому календарно-тематичне планування освітнього процесу має бути гнучким і динамічним, зорієнтованим на сприяння поступу учнів за індивідуальною траєкторією навчання та розвитку. Формувальне оцінювання здійснюється шляхом: педагогічного спостереження учителя за навчальною та іншими видами діяльності учнів; аналізу учнівських-портфоліо, попередніх навчальних досягнень учнів, результатів їхніх діагностичних робіт; самооцінювання та взаємооцінювання результатів діяльності учнів; оцінювання особистісного розвитку та соціалізації учнів їхніми батьками; застосування прийомів отримання зворотного зв'язку щодо сприйняття та розуміння учнями навчального матеріалу («Світлофор», «Мікрофон», «Вихідних квиток» тощо).

У другому класі рекомендуємо дотримуватись алгоритму діяльності вчителя під час організації формувального оцінювання та використовувати інструментарій формувального оцінювання, що було запропоновано у Методичних рекомендаціях щодо орієнтовних вимог до оцінювання навчальних досягнень учнів першого класу, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 20.08.2018 N2 924.

Педагогічне спостереження за навчальною та іншими видами діяльності учня здійснюється учителем протягом року. Залежно від мети спостереження, вчитель може оцінювати дітей в різноманітних ситуаціях, коли вони працюють в парі, групі, індивідуально. Оцінюються також не тільки навчальні результати учня, але і його активність, зацікавленість, мотивація, що є також важливими цілями у початковій школі.

Результати педагогічних спостережень (зміни в поведінці учня, його емоційних реакціях, мотивації, вольових проявах, зниження чи підвищення результативності навчальної діяльності тощо) рекомендуємо, фіксувати у зошиті спостережень учителя. Ці нотатки дозволять йому під час підготовки до уроку дидактично доцільно визначати навчальні завдання для кожної дитини та під час індивідуальних зустрічей з батьками, аргументовано обговорювати результати навчання учня та способи їх удосконалення, аргументовано робити записи у свідоцтві досягнень на початку та наприкінці навчального року. Зошит спостережень учителя _ ведеться у довільній формі, є його особистим документом та не підлягає перевірці з боку адміністрації.

Іншим способом фіксації педагогічних спостережень може бути заповнення індивідуальної картки навчального поступу учня, приклад якої наведено нижче. Ім’я учня ++ має значні успіхи; + демонструє помітний прогрес; V досягає результату з допомогою вчителя; ! потребує значної уваги і допомоги.

№	П.І.учня	Має значні успіхи ++	Демонструє помітний прогрес +	Досягає результату з допомогою дорослого V	Потребує уваги і допомоги !
1.					

Зразок
зошита спостережень

Математика

№	П.І.учня	Дата											
1.		++	V										
2.		V	+										
3.		!	+										
4.		+	++										
		в	и	д	и		р	о	б	о	т	и	

Учитель може самостійно розробити оцінювальний аркуш для групи учнів з метою визначення рівня засвоєння матеріалу кожного розділу відповідно до навчальної програми, визначивши при цьому цілі з кожного аспекту діяльності.

Учнівські портфоліо передбачають систематизацію робіт учнів як свідчення їхніх успіхів і досягнень. У другому класі діти започатковують ведення портфоліо у вигляді папки з прикріпленими аркушами таблиці для переліку робіт та графою для дати або іншому форматі, за спільним рішенням учителя та учнів. До портфоліо долучають малюнки, діагностичні та інші письмові роботи, їх результати, а також результати творчої та проектної діяльності учнів.

Само- та взаємооцінювання учнів організовується вчителем на регулярній основі за визначеними критеріями до умінь, що є наскрізними, та складових компетентностей, залежно від навчального поступу учнів. Шкали для само- та взаємооцінювання рекомендовано застосовувати на вибір учителя: трирівневу шкалу оцінювання «мені ще варто попрацювати - я тренуюся - мені вдається»; шкалу, ідентичну до тієї, що застосовується у свідоцтві досягнень, затвердженому цим наказом; шкалу, розроблену вчителем самостійно.

Під час взаємооцінювання необхідно приділяти особливу увагу формуванню уміння в учнів коректно висловлювати думку про результати роботи однокласників, давати поради щодо їх покращення. Це активізує навчальну роботу, сприяє розвитку критичного мислення, формуванню адекватного ставлення до зауважень, рекомендацій, зміцнює товариськість та відчуття цінності кожного учня в колективі.

Результати формувального оцінювання відображаються в оцінних судженнях учителя/учнів/батьків, що характеризують процес навчання та досягнення учнів. Оцінні судження вчителя мають бути об,єктивними, конкретними, чіткими, лаконічними, доброзичливими, слугувати зразком для формулювання оцінних суджень учнями. В оцінному судженні зазначають прогрес учнів та поради щодо подолання утруднень, за їх наявності, у досягненні очікуваних результатів навчання відповідно до програмових вимог.

Неприпустимим є формулювання оцінних суджень, що принижують гідність дитини, прирівнювання оцінних суджень до певних рівнів навчальних досягнень, а також використання зовнішніх атрибутів (зірочки, квіточки, прапорці тощо) у разі їх співвіднесення з певними балами чи рівнями навчальних досягнень здобувачів освіти.

Формувальне оцінювання має мотивувати, підтримувати й надихати учнів на успіх, саморозвиток і вдосконалення, вияв власних здобутків у навчальній діяльності та сприяти формуванню навичок застосування знань і умінь під час виконання, практико орієнтованих завдань. Воно має бути спрямованим на виявлення проблем і вчасне запобігання їх нашаруванню; стимулювання бажання вчитися та прагнути досягати максимально можливих результатів; запобігання побоюванням помилитися.

Підсумкове тематичне оцінювання навчальних досягнень учнів у другому класі здійснюється протягом навчального року за результатами опанування ними теми, кількох тем, розділу програми тощо. Підсумкове завершальне оцінювання здійснюється в кінці навчального року з метою визначення освітніх завдань для реалізації індивідуального підходу до дитини в процесі подальшого навчання.

Підсумкове тематичне оцінювання здійснюється вербально за результатами виконання діагностичних робіт, розроблених на основі компетентнісного підходу, які можуть бути усними чи письмовими у формі тестових завдань, комбінованої роботи, практичної роботи, усного опитування тощо. Форми та засоби оцінювання, зміст завдань учитель обирає самостійно з урахуванням особливостей учнів класу. Обсяг діагностичних робіт визначають з розрахунку прогнозованого часу на виконання окремих завдань учнями, з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів, їх готовності До виконання того чи іншого завдання. У другому класі тривалість виконання діагностичної роботи не повинна перевищувати 35 хвилин (із 40 хвилин уроку 5 хвилин — інструктаж, 35 хвилин - виконання роботи).

Усі діагностичні роботи проводяться протягом навчального року, дотримуючись структурування програмового матеріалу логічно завершеними частинами. Проведення діагностичних робіт учитель передбачає у календарно-тематичному плані, орієнтуючись на кількість тем у межах кожного предмета або результати формувального оцінювання учнів. **Рекомендовано проводити діагностичні роботи з мовно-літературної, математичної та природничої освітніх галузей.** Під час планування діагностичних робіт з української мови рекомендовано враховувати усі види мовленнєвої діяльності (**аудіювання, читання, говоріння, письмо)** та передбачати їх комбінацію **(аудіювання, читання вголос, читання напам'ять, переказ, робота з літературним твором/медіатекстом, списування, диктант, робота з мовними одиницями**).

Діагностика навчальних досягнень з таких освітніх галузей як технологічна, інформатична, соціальна і здоров’язбережувальна, громадянська та історична може відбуватися у складі комплексних робіт із використанням компетентнісних завдань у межах інтегрованого курсу «Я досліджую світ». Проведення окремих діагностичних робіт з цих освітніх галузей не передбачено. Діагностичні роботи з мистецької та фізкультурної освітніх галузей, а також курсів за вибором не є обов’язковими у другому класі.

Письмові діагностичні роботи учні виконують у зошитах для діагностичних робіт або на окремих аркушах, бланках тощо. Результатом оцінювання діагностичної роботи є оцінне судження відповідно до шкали оцінювання у свідоцтві досягнень учнів (згідно з додатком) або інша вербальна оцінка, за вибором учителя. У Класному журналі на сторінках «Облік навчальних досягнень учнів» у графі «Зміст уроку» (права сторінка розвороту журналу) фіксують факт проведення діагностичної роботи, у колонці Під датою проведення уроку (ліва сторінка розвороту журналу). У Класному журналі не

фіксуються оцінні судження (або інші позначки), що характеризують досягнення учня за результатами діагностичної роботи. Діагностичні роботи та їх результати є відображенням навчального поступу учнів та можуть зберігатися в учнівському портфоліо.

Документами, які свідчать про результати навчання учнів і підтверджують факт досягнення ними очікуваних результатів, 6 робочі зошити учнів, робочі аркуші з виконаними роботами, зошити для діагностичних робіт, учнівські портфоліо. Зошити для діагностичних робіт, учнівські порт фоліо рекомендовано зберігати у школі. .

Підсумкове завершальне оцінювання навчальних досягнень учнів передбачає узагальнення інформації про їхній навчальний поступ протягом навчального року, при цьому не передбачає проведення окремих діагностичних робіт. Результати підсумкового завершального оцінювання учитель визначає на основі власних педагогічних спостережень, результатів ! тематичного оцінювання, аналізу учнівських портфоліо та фіксує у Класному журналі і свідоцтвах досягнень.

У класному журналі на сторінці «Зведений облік навчальних досягнень учнів» учитель записує рішення педагогічної ради про переведення учнів до наступного класу. У випадку, коли учні не досягли очікуваних результатів навчання, вони можуть продовжувати навчання за індивідуальним навчальним планом або бути залишеними на повторний курс навчання за письмовим зверненням батьків. При цьому у Класному журналі на сторінці «Зведений облік навчальних досягнень учнів» робиться запис 3 відповідним рішенням педагогічної ради.

Свідоцтво досягнень заповнюється вчителем двічі на рік. У жовтні заповнюється лише його перша частина, у травні - перша і друга частини. свідоцтві досягнень учитель фіксує розгорнуту інформацію про навчальний поступ учня/учениці у школі протягом навчального року з усіх предметів вивчення за показниками, які відповідають визначеним типовою освітньою програмою очікуваним результатам навчання, та надає рекомендації щодо подальшого навчання. Документ підписують учитель і батьки. Оригінал свідоцтва досягнень надається батькам, а його завірена копія зберігається в особовій справі учня в школі.

Інформація про формувальне та підсумкове оцінювання результатів навчання учня »є конфіденційною. Вона обговорюється лише під час індивідуальних зустрічей учителя 3 учнем/ученицею та його/її батьками або консультацій з фахівцями, які беруть участь у розробленні індивідуальної траєкторії розвитку учня.

Українська мова
2 клас

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Має значні успіхи	Демонструє помітний прогрес	Досягає результату з допомогою дорослого	Потребує уваги і допомоги

Українська мова				
Аудіювання *виконує* сприйняті на слух інструкції щодо виконання поставлених учителем навчальних завдань; *сприймає* монологічне висловлення й *використовує* усну інформацію з конкретною метою; *відповідає на запитання* за змістом прослуханого; *відтворює* основний зміст усного повідомлення; *вибирає* інформацію з почутого; *висловлює* своє ставлення до почутого: до подій, персонажів тексту; про власні почуття, які викликав прослуханий текст; *пояснює*, чому щось подобається, а щось ні; **Читання** *виділяє* в структурі художнього і нехудожнього текстів заголовок, ілюстрації, схеми, таблиці, *використовує їх* для прогнозування орієнтовного змісту тексту та кращого його розуміння; *виявляє розуміння* фактичного змісту тексту та основних думок художніх і нехудожніх текстів (з допомогою вчителя); *пояснює*, які, де, коли відбулися події; *визначає, правильно називає* персонажів художнього твору, *виділяє* серед них головного; *перераховує* цікаві факти, важливі ідеї в інформаційному тексті; *встановлює зв'язки* між подіями, дійовими особами; *ставить запитання* за фактичним змістом прочитаного з метою уточнення свого розуміння; *розпізнає, називає* в тексті яскраві, образні слова, вислови, пояснює їх роль у творі (з допомогою вчителя);				

передає зміст (детально або вибірково) твору чи окремих епізодів з дотриманням логіки викладу, а також з урахуванням структурних елементів тексту: зачину, основної частини, кінцівки; *пояснює вчинки* персонажів у творі, висловлює щодо них найпростіші оцінні судження; *обґрунтовує* свої висновки (з допомогою вчителя); **Читання вголос** *читає вголос* правильно, свідомо, плавно, цілими словами нескладні за змістом і формою тексти; *виявляє початкові уміння* читати мовчки; *пояснює* значення більшості слів, ужитих у прямому та переносному значеннях; *знаходить у тексті* незнайомі слова, з'ясовує їх значення, користуючись виносками, тлумачним словником, а також через контекст (з допомогою вчителя); *правильно інтонує* прості речення будь-якого виду; *користується* найпростішими прийомами регулювання темпу читання, сили голосу, дихання залежно від змісту тексту (самостійно та за завданням учителя); **Робота з дитячою книжкою** *розпочинає ознайомлення* з новою дитячою книжкою з розглядання її структурних елементів: обкладинки, титульного аркуша, ілюстрацій, змісту (переліку)творів, *правильно їх називає*; *передбачає* орієнтовний зміст твору, дитячої книжки за вказаними елементами; *розрізняє* дитячі книжки за типом видання: книжка-твір, книжка-збірка, енциклопедія, дитячий журнал, словник; *добирає* для читання дитячі книжки				

на відповідну тему: казки про тварин, пригоди, фантастика та ін.; *визначає* мету свого читання (для проведення цікавого дозвілля, знаходження потрібної інформації та ін.), *обирає, читає* відповідні книжки, *пояснює* свій вибір; *перечитує* книжки, окремі їх епізоди для кращого розуміння змісту та вдосконалення навички читання; **Робота з літературним твором** *розповідає* про свої загальні враження, почуття від прочитаного, (що саме сподобалося / не сподобалося, що було цікаво / нецікаво, що нового дізнався / дізналась), *підтверджує* свої думки фактами з тексту; *пов'язує* зміст прочитаного зі своїми знаннями, попереднім читацьким, а також власним життєвим емоційно-чуттєвим досвідом; *передає* власне ставлення до подій, вчинків персонажів через ілюстрування, декламацію, рольові ігри, інсценізацію твору чи окремих його епізодів (з використанням вербальних і невербальних засобів художньої виразності); *імпровізує* з репліками, відтворюючи діалоги з казок, віршів, оповідань; *бере участь* у колективному обговоренні прочитаного: *зацікавлено й уважно слухає* співрозмовників, *толерантно ставиться* до їхніх думок, *пояснює своє розуміння* дискусійних питань; *самостійно читає, практично розрізняє* з опорою на найпростіші жанрові особливості тексти малих фольклорних форм, що опрацьовувалися під час навчання, а також літературних жанрів (казка, вірш, оповідання, уривки з повістей-казок), *правильно їх називає, визначає* емоційний настрій;				

самостійно читає та розрізняє нехудожні тексти за відсутністю у їх змісті діалогів, яскравих образних висловів, наявністю наукових понять, фактів, історичних дат, передачі інформації; **Робота з медіапродукцією** *сприймає й обговорює* прості медіапродукти; *обговорює* зміст і форму простих медіапродуктів, *розповідає*, про що в них ідеться; *визначає,* кому і для чого призначений медіапродукт; *пояснює* зміст вербальної і невербальної інформації в медіапродуктах; *висловлює* свої думки і почуття з приводу прослуханих / переглянутих медіапродуктів (коміксів, дитячих журналів, реклами); *створює* прості медіапродукти (листівка, sms-повідомлення, фотоколаж тощо) з допомогою інших осіб **Усний переказ** *усно переказує* текст з опорою на допоміжні матеріали (ілюстрація, план, опорні слова, словосполучення); *створює* власне висловлення за ілюстраціями; *розповідає* про свої спостереження, враження, події з власного життя; *впевнено висловлює* свої думки **Говоріння** *бере участь* у розігруванні діалогів за змістом малих фольклорних форм, казок, віршів, *використовує* доречно силу голосу, темп мовлення, міміку, жести, рухи; *вступає* в діалог, *підтримує* й *ініціює* діалог на добре відому тему та на теми, які викликають зацікавлення;				

користується формулами мовленнєвого етикету (ввічливими словами); *дотримується* правил спілкування; *використовує* відповідно до ситуації спілкування несловесні засоби (жести, міміка тощо); *регулює* дихання, силу голосу і темп мовлення у процесі спілкування; **Письмо** **Списування** *пише* розбірливо, охайно з однаковим нахилом букв; *дотримується* свідомо гігієнічних правил письма; *дотримується* культури оформлення письмових робіт: *розташовує* самостійно заголовок у рядку, *дотримується* поля, правого і лівого краю сторінки, абзаців, *робить* акуратні виправлення; *розташовує* слова й віршові строфи в колонку; *записує* слова в таблицю; **Створення власних письмових висловлювань** *обмінюється* елементарними письмовими повідомленнями (записка, лист, вітальна листівка та ін.); *обирає* для написання повідомлення відповідне оформлення (шрифт, розмір, колір тощо); *відновлює* деформований текст з 3-4 речень; *створює і записує* коротке зв'язне висловлення на добре відому та цікаву тему; *перевіряє* (з допомогою вчителя), чи грамотно написаний власний текст; *виправляє* орфографічні й пунктуаційні помилки на вивчені правила (самостійно і з допомогою вчителя);				

удосконалює текст із часто повторюваними словами шляхом заміни їх синонімами та займенниками (без уживання термінів) **Диктант** *пише* розбірливо, охайно з однаковим нахилом букв; *дотримується* свідомо гігієнічних правил письма; *дотримується* культури оформлення письмових робіт: *розташовує* самостійно заголовок у рядку, *дотримується* поля, правого і лівого краю сторінки, абзаців, *робить* акуратні виправлення; *використовує* відповідні розділові знаки в кінці речень під час письма; *виправляє* орфографічні й пунктуаційні помилки на вивчені правила (самостійно і з допомогою вчителя); **Мовні одиниці** **Звуко-буквений аналіз слова** *аналізує* звуко-буквений склад слова; *експериментує* зі словами: змінює, додає, вилучає один звук (букву), склад у словах так, щоб вийшло інше слово; *правильно вимовляє* слова з дзвінкими приголосними звуками в кінці слова і складу перед глухим; *правильно вимовляє* й *записує* слова з апострофом; *правильно наголошує* загальновживані слова; *експериментує* з наголосом: *порівнює і пояснює* значення слів, які відрізняються лише наголосом; **Перенос слів** *ділить* слова на склади; *переносить* слова з рядка в рядок складами; *не відриває* при переносі від слова склад, позначений однією буквою;				

правильно переносить слова зі збігом приголосних, з літерами *ь, й*, буквосполученнями *дж, дз, йо, ьо*, апострофом; **Алфавіт** *правильно читає* (напам'ять або із запису) український алфавіт; *розташовує* 5-6 слів за алфавітом з орієнтацією на першу літеру; *користується* алфавітом у роботі з навчальними словниками; **Лексичне значення слова** *розпізнає* слова, близькі і протилежні за значенням; *розрізняє* пряме й переносне значення слів; *пояснює* різні значення багатозначних слів (з допомогою вчителя); *розподіляє* ряд слів на 2 групи за смисловою ознакою; *доповнює* кожну групу 2-3 словами; *доречно вживає* слова різних лексичних груп у власному мовленні; **Частини мови** **Іменник** *розрізняє* слова, які відповідають на питання *хто?* і *що?;* *правильно вживає* велику / малу літери у власних / загальних назвах; *змінює* іменники за числами (один – багато); **Прикметник** *впізнає* слова, які відповідають на питання *який? яка? яке? які?* окремо та в реченнях, у тексті; *утворює* словосполучення іменників з прикметниками; *добирає* до відомого предмета відповідні ознаки; **Дієслово** *впізнає* слова-назви дій, *ставить* до них питання; *добирає* влучно дієслова для висловлення власних думок; **Числівник**				

розрізняє слова, які називають числа, ставить до них питання *скільки?*; *утворює* словосполучення числівників з іменниками; **Спостереження за словами (частинами мови)** *розрізняє* слова, що називають предмети, ознаки, дії, числа, *ставить* до них питання; *добирає* самостійно 4-6 слів, які відповідають на питання *хто? що? який? яка? яке? які? що робить? що роблять? скільки?*; *розподіляє* слова на групи за значенням та питаннями (за частинами мови); **Службові слова** *упізнає* в реченні службові слова; *пише* їх окремо від інших слів; *пов'язує* між собою слова за допомогою службових слів; **Речення** *розпізнає* речення за його основними ознаками; *пояснює* роль різних видів речень для досягнення мети спілкування; *правильно відтворює* інтонацію розповідних, питальних і спонукальних, окличних та неокличних речень; *використовує* відповідні розділові знаки в кінці речень під час письма; *поширює* речення словами за поданими питаннями; *складає і записує* речення за малюнком, на задану тему; **Складання текстів** *розрізняє* текст-розповідь і текст-опис та *пояснює* їх призначення; *добирає* заголовок до тексту; *визначає* в тексті зачин, основну частину, кінцівку; *складає і записує* невеликий текст (3-4 речення) за ілюстрацією, серією малюнків, про події з власного життя;				

використовує займенники, прислівники, контекстні синоніми (без уживання термінів) для зв'язку речень у тексті та уникнення повторів; *перевіряє і вдосконалює* власні тексти, усуваючи лексичні повтори				

Математика
2 клас

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Має значні успіхи	Демонструє помітний прогрес	Досягає результату з допомогою дорослого	Потребує уваги і допомоги
Числа, дії з числами. *відтворює* послідовність чисел у межах сотні; *читає* і *записує* числа, утворює числа різними способами; *порівнює* числа різними способами; *визначає* розрядний склад двоцифрового числа; *подає* числа у вигляді суми розрядних доданків; *виконує* додавання та віднімання на основі нумерації чисел; *володіє* навичками додавання і віднімання чисел у межах 100; *обчислює* усно зручним для себе способом; *прогнозує* результат додавання та віднімання; *перевіряє* правильність обчислень; *визначає* невідомий компонент дії віднімання і *знаходить* його значення; *коментує* виконання обчислень; *розуміє* сутність дій множення і ділення; *використовує* у мовленні назви компонентів та результатів дій множення і ділення; *використовує* в обчисленнях взаємозв'язок між множенням і діленням *використовує* в обчисленнях переставний закон множення, взаємозв'язок між множенням і	.			

діленням, правила множення і ділення з числами 1 і 0, ділення рівних чисел; *розуміє* неможливість ділення на нуль; **Величини** *застосовує* в обчисленнях знання таблиць множення чисел 2 і 3 та відповідних випадків ділення; *обчислює* значення виразів, що містять інші табличні випадки множення і ділення, з опорою на таблиці; *прогнозує* результат множення і ділення, *перевіряє* правильність обчислень; *знаходить* число, яке у кілька разів більше (менше) за дане; *розуміє* сутність кратного порівняння чисел; *обчислює* результат кратного порівняння чисел; *визначає* невідомий компонент дій множення і ділення, *обчислює* його значення; *коментує* виконувані дії; *вимірює* і *порівнює* величини: довжину, масу, місткість, час, *використовує* їх короткі позначення (міліметр – мм, сантиметр – см, дециметр – дм, метр – м); маси (кілограм – кг, центнер – ц); місткості (літр – л); часу (хвилина – хв, година – год, доба, тиждень); *користується* інструментами для вимірювання величин; *користується* годинником і календарем для визначення часу та планування своєї діяльності, спостережень за явищами природи тощо; *оперує* грошима в уявному процесі купівлі-продажу та в практичній діяльності, *використовує* їх короткі позначення				
Вирази, рівності, нерівності *записує* математичні твердження, подані в текстовій формі, з використанням математичних символів;				

встановлює відношення рівності й нерівності між числами й числовими виразами; *знаходить* значення числового виразу та буквеного виразу із заданим значенням букви; *встановлює* залежності між компонентами і результатом арифметично дії; *застосовує* правило порядку виконання дій у виразах без дужок та з дужками				
Геометричні фігури *розпізнає* і *класифікує* геометричні фігури за істотними ознаками; *співвідносить* реальні об'єкти з моделями геометричних фігур; *називає* елементи геометричних фігур; *моделює* геометричні фігури; *креслить* відрізки заданої довжини; *будує* прямокутник (квадрат) на аркуші в клітинку; *розрізняє* круг і коло; *вимірює* сторони геометричних фігур; *обчислює* довжину ламаної, периметр многокутника				
Математичні задачі і дослідження *розв'язує* прості і складені сюжетні задачі, у тому числі задачі з геометричним змістом; *створює* допоміжну модель задачі різними способами; *обирає* числові дані, необхідні і достатні для відповіді на запитання; *планує* розв'язування (розв'язання) сюжетної задачі; *створює* математичну модель задачі; *оцінює* з допомогою вчителя правильність розв'язку задачі; *шукає* різні способи розв'язування (розв'язання задачі); *складає* сюжетні задачі на одну і дві дії; *виконує* елементарні дослідження математичних закономірностей і залежностей з допомогою вчителя				
Робота з даними				

виділяє дані, вміщені в таблицях, графах, на схемах, лінійних діаграмах; *вносить* дані до таблиць; *визначає,* чи достатньо даних для розв'язання проблемної ситуації; *користується* даними під час розв'язування практично зорієнтованих задач, в інших життєвих ситуаціях.				

Я досліджую світ
2 клас

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Має значні успіхи	Демонструє помітний прогрес	Досягає результату з допомогою дорослого	Потребує уваги і допомоги
Людина *розповідає* про себе та інших, висловлює свої вподобання; *описує* себе, свій характер, захоплення, що відрізняють від інших; *розпізнає* та описує небезпеку вдома або в школі; *ухвалює* рішення щодо простих побутових ситуацій з користю для здоров'я і безпеки; *пояснює*, від чого залежить безпека на вулиці, вдома, у школі; *визначає* здорові та шкідливі звички, правила догляду за органами тіла; *досліджує* зміни, що відбуваються; *досліджує* позитивні і негативні впливи на вибір здорової та безпечної поведінки; *досліджує* зміни, що відбуваються з людиною **Людина серед людей** *пояснює*, що може робити в сім'ї, серед однолітків, в школі; *дотримується* правил поведінки, що засвідчують повагу до інших; *доречно вживає* слова чемності; *надає допомогу*, коли просять та звертаються по неї;				

висловлює оцінні судження щодо вчинку, події, явищ; *добирає* докази до своїх висновків; *не порушує права* інших дітей, виявляє і засуджує вчинки, які ображають або принижують інших; *співпрацює* в групах для досягнення спільних цілей **Людина в суспільстві** *розпізнає* державні символи України, шанобливо ставиться до них; *розпитує і збирає* інформацію про свій край і державу, історичні події, відомих осіб; *розпитує* старших про минуле, бере активну участь у спільних заходах державного значення; *дотримується* встановлених правил поведінки під час державних свят, класних, шкільних і громадських заходів **Людина і світ** *має* уявлення про різноманітність людей у світі, називає деякі країни; *усвідомлює* необхідність толерантного ставлення до інших країн і народів, цікавиться відповідною інформацією; *виявляє* інтерес до інформації про інші країни і народи; на конкретних прикладах *доводить* важливість взаємозв'язків і взаємодії між країнами; *виявляє* доброзичливе ставлення до людей інших національностей, до їхніх культур і звичаїв **Людина і природа** *має уявлення* про форму Землі, вплив Сонця на сезонні явища в природі, причини змін пір року; *називає* пори року та відповідні їм місяці, явища в живій та неживій природі у різні пори року, умови вирощування рослин; *наводить приклади* зв'язку людини і природи; *розпізнає* зміни в живій та неживій природі; органи рослин; тварин різних груп;				

розрізняє форми земної поверхні; *класифікує* за певними ознаками рослини і тварин своєї місцевості, тіла неживої природи; *визначає мету* досліження, *обирає* послідовність дій і обладнання для його виконання; *виконує дослідницькі завдання:* досліджує властивості повітря, води, ґрунту, гірські породи, рослини своєї місцевості; вимірює температуру повітря, води; спостерігає за тваринами, добовими і сезонними змінами у природі; визначає суттєві ознаки об'єктів неживої та живої природи на основі проведених досліджень; *фіксує результати* досліджень доступними способами і *робить висновки;* *дізнається* про природу, використовуючи різні джерела інформації; *застосовує знання* про природу в навчальних і життєвих ситуаціях; *наводить приклади* виробів, які допомагають людині у побуті; *розповідає* про використання матеріалів на основі їх властивостей; *знаходить* інформацію про найважливіші винаходи людства, використовуючи різноманітні джерела; *робить висновок*: природа потребує охорони; *бере посильну участь* в природоохоронній діяльності.				

Інформатична освітня галузь **2 клас**				
Очікувані результати навчання здобувачів освіти	**Має значні успіхи**	**Демонструє помітний прогрес**	**Досягає результату з допомогою дорослого**	**Потребує уваги і допомоги**
Комп'ютерні пристрої для здійснення дій із інформацією *розуміє*, що комп'ютер та інші комп'ютерні пристрої це інструменти для виконання дій з інформацією; *наводить приклади* технічних засобів, що допомагають передавати інформацію, поширювати інформацію; *використовує* цифрові пристрої у близькому для себе середовищі; *пояснює,* чому і як потрібно захищати себе і цифрові пристрої; *звертається* за допомогою у випадку наявності проблем та збоїв у роботі комп'ютера; *оцінює* результати своїх навчальних досягнень				
Об'єкт. Властивості об'єкта *називає* об'єкти навколишнього світу, властивості конкретних об'єктів та значення властивостей; *описує* об'єкт називаючи його властивості та їх значення; *порівнює* об'єкти за значеннями властивостей; *спостерігає* за об'єктами, *визначає* спільні та відмінні ознаки/властивості; *наводить приклади* об'єктів, що відповідають заданим властивостям *оцінює* результати своїх навчальних досягнень				
Комп'ютерні програми. Меню та інструменти *запускає* знайомі програми; *завершує* роботу з програмою; *називає* інструменти малювання у графічному редакторі;				

обирає інструмент малювання для досягнення конкретного результату; *створює* не складні малюнки за зразком; *створює* зображення об'єктів що складаються з геометричних фігур та *змінює* значення властивостей; *вміє* змінити колір контуру або тла об'єкта обравши зразком колір іншого об'єкта за допомогою відповідних інструментів графічного редактора; *виконує* завдання із розфарбування або перефарбування малюнків; *пропонує* власні кольорові рішення малюнка; *пояснює* добір кольорів; *оцінює* результати своїх навчальних досягнень				
Створення інформаційних моделей. Змінення готових. Використання *об'єднує* об'єкти за їх властивостями або значеннями властивостей; *створює* візуальну відповідь простих та складених геометричних задач; *виділяє* та *переносить* фрагменти малюнка; *створює* графічні відповіді до навчальних завдань; *знаходить* приклади повторення і послідовності дій у повсякденній діяльності, близькому для себе середовищі; *визначає* закономірність об'єктів; *відтворює* послідовність об'єктів із заданою закономірністю; *оцінює* результати своїх навчальних досягнень				
Лінійні алгоритми *визначає* послідовність кроків для виконавців*;* *знаходить помилки* у алгоритмах; *визначає* результат виконання лінійного алгоритму побудови простого геометричного зображення; *створює* малюнок за лінійним алгоритмом;				

пропонує власні алгоритми створення не складних геометричних зображень; *оцінює* результати своїх навчальних досягнень				